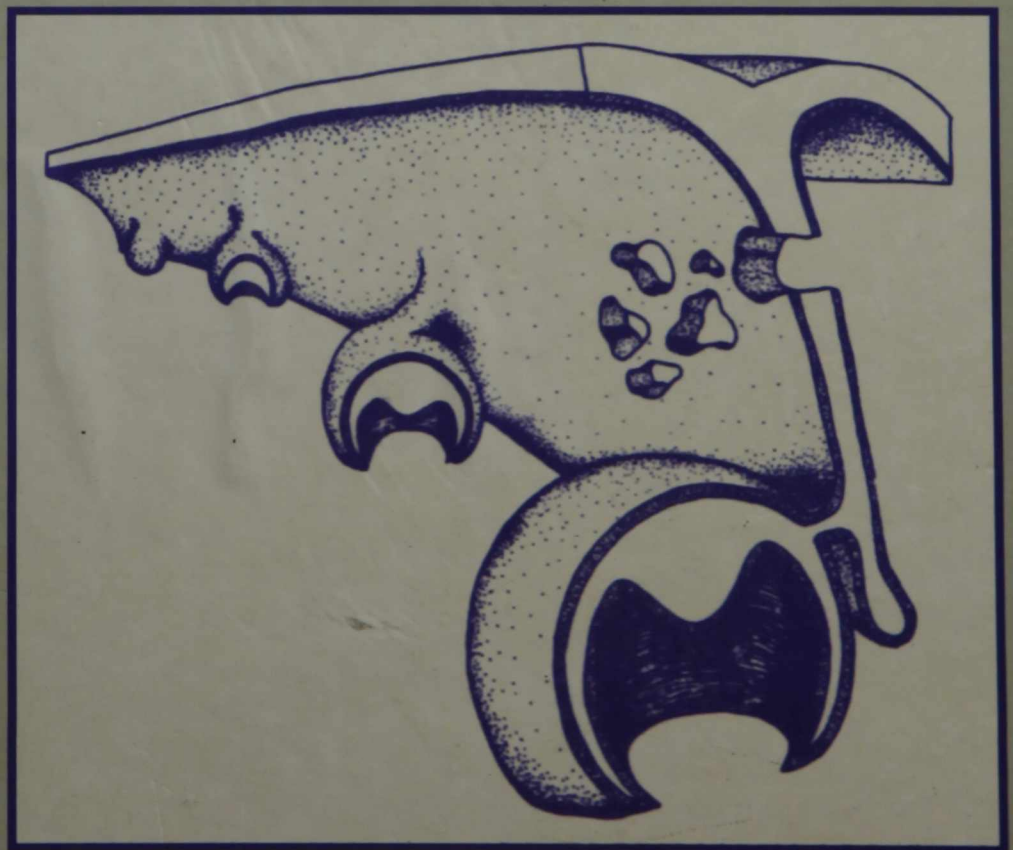

Mô Phôi Răng Miệng

HOÀNG TỬ HÙNG

Phôi học và Mô học Răng và Nha chu
Ứng dụng lâm sàng

NHÀ XUẤT BẢN Y HỌC

UYÊN
HIỆU

HOÀNG TỬ HÙNG
BỘ MÔN NHA KHOA CƠ SỞ, KHOA RĂNG HÀM MẶT
ĐẠI HỌC Y DƯỢC THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

MÔ PHÔI RĂNG MIỆNG

**PHÔI HỌC VÀ MÔ HỌC RĂNG VÀ NHA CHU,
ỨNG DỤNG LÂM SÀNG**

NHÀ XUẤT BẢN Y HỌC
Chi nhánh Thành phố Hồ Chí Minh
2005

KHOA RĂNG HÀM MẶT ĐẠI HỌC Y DƯỢC TP. HỒ CHÍ MINH
Bộ môn Nha Khoa Cơ Sở

MÔ PHÔI RĂNG MIỆNG
Phôi học và Mô học Răng và Nha chu,
Ứng dụng lâm sàng

Biên soạn: BS. TS. HOÀNG TỬ HÙNG,
GS. Trưởng bộ môn

Với sự tham gia của các Giảng viên:
BS. ThS. HUỲNH KIM KHANG
BS. TS. NGÔ THỊ QUỲNH LAN
BS. ThS. HOÀNG ĐẠO BẢO TRÂM

In lần thứ nhất: 2001

In lần thứ hai : 2005 (có sửa chữa)

MỤC LỤC

	<i>Trang</i>
Lời mở đầu	5
Hướng dẫn sử dụng sách	7
Chương I: PHÔI - MÔ HỌC RĂNG MIỆNG ĐẠI CƯƠNG	
<i>(Biên soạn: Hoàng Tử Hùng)</i>	
- Sự hình thành, phát triển và cấu trúc của mầm răng.....	11
- Sự phát triển và vị trí của mầm răng (Bài đọc thêm).....	26
- Hình thành các mô răng.....	31
- Hình thành các mô quanh răng	44
- Sự mọc răng và thay răng	50
- Nhịp độ phát triển của răng và bộ răng	66
Chương II: MEN RĂNG	
<i>(Biên soạn: Hoàng Tử Hùng)</i>	
- Nguyên bào men: hình thái và chức năng	75
- Phương thức tạo men.....	83
+ Quá trình trưởng thành của men răng và men răng trưởng thành ..	<u>99</u>
Chương III: NGÀ RĂNG	
<i>(Biên soạn: Hoàng Tử Hùng và Hoàng Đạo Bảo Trâm)</i>	
- Nguyên bào ngà và sự tạo ngà răng	119
- Đặc điểm cấu trúc, mô sinh lý học và thành phần ngà răng ...	146
Chương IV: TỬY RĂNG	
<i>(Biên soạn: Hoàng Tử Hùng và Hoàng Đạo Bảo Trâm)</i>	
- Sự hình thành và chức năng của tủy răng.....	167
- Cấu trúc mô học của tủy răng	174
Chương V: XÊ MĂNG	
<i>(Biên soạn: Hoàng Tử Hùng và Ngô Thị Quỳnh Lan)</i>	
- Sự tạo xê măng	191
- Xê măng chân răng: đặc điểm cấu trúc và chức năng	206
Chương VI: DÂY CHẰNG NHA CHU	
<i>(Biên soạn: Hoàng Tử Hùng và Huỳnh Kim Khang)</i>	
- Sự phát triển và tái cấu trúc dây chằng nha chu.....	219
- Cấu trúc và chức năng dây chằng nha chu	227

Chương VII: XƯƠNG Ổ RĂNG

(Biên soạn: Hoàng Tử Hùng và Hoàng Đạo Bảo Trâm)

- Sự hình thành và cấu trúc xương nâng đỡ răng..... 243
- Xương ổ răng..... 248

Chương VIII: NƯỚC

(Biên soạn: Hoàng Tử Hùng và Ngô Thị Quỳnh Lan)

- Cấu tạo, cơ chế phục hồi và bảo vệ của nước 265
- Cấu trúc mô học của nước..... 274

Chương IX: ỨNG DỤNG LÂM SÀNG

(Biên soạn: Hoàng Tử Hùng và Huỳnh Kim Khang)

- Mô răng – Lưu ý lâm sàng 293
- Mô nha chu – Lưu ý lâm sàng..... 306
- Phôi - mô học và vấn đề di chuyển răng 318

PHẦN ĐỐI CHIẾU THUẬT NGỮ

- Đối chiếu thuật ngữ Việt-Anh 329
- Đối chiếu thuật ngữ Anh-Việt 334

PHẦN TỰ LƯỢNG GIÁ

- Câu hỏi chọn trả lời 341
- Đáp án 361

Tài liệu tham khảo 363

LỜI MỞ ĐẦU

Các khoa học sức khoẻ, trong đó có Y khoa và Nha khoa là những ngành sinh học ứng dụng. Kiến thức về *sinh học người* là cơ sở cho các môn về *bệnh học, điều trị học* cũng như *kỹ thuật thực hành*.

Đối với thầy thuốc Răng Hàm Mặt, môn cơ sở có ý nghĩa lý luận và áp dụng thực hành hàng đầu là các môn *hình thái học*, vì hầu hết các biểu hiện bệnh lý và can thiệp điều trị trong nha khoa có liên quan đến những vấn đề hình thái. Hơn nữa, những tác động của thầy thuốc nha khoa thường là những thủ thuật tỉ mỉ đòi hỏi độ chính xác trên các mô có tính đặc trưng cao: Men răng, ngà răng: những mô cứng nhất của cơ thể; tủy răng, khớp răng: những mô nhạy cảm vào bậc nhất của cơ thể... Trong điều kiện đó, Phôi học và Mô học răng và nha chu, cùng với các môn hình thái và hình thái chức năng khác: giải phẫu răng, cắn khớp học... không những có một vị trí độc đáo mà còn có tầm quan trọng đặc biệt.

Từ phát hiện đầu tiên của Leeuwenhoek về *cấu trúc ống ngà răng* vào năm 1675, phôi học và mô học răng đã có những bước nhảy vọt trong khoảng 30 năm cuối thế kỷ XX. Nhờ sử dụng nhiều phương tiện và phương pháp nghiên cứu mới, kết hợp nghiên cứu liên ngành, người ta đã tích lũy được nhiều hiểu biết mới, ngày càng sâu hơn về cấu trúc và chức năng ở mức độ hiển vi và siêu hiển vi, ở mức độ mô, tế bào và phân tử. Nhiều vấn đề đã được nhận thức lại, theo hướng *gắn hình thái với quá trình phát sinh, phát triển và với chức năng*, ngày càng tiến tới những mốc *sớm hơn và ở mức nhỏ hơn*.

Cuốn “Mô Phôi Răng Miệng” được biên soạn, trước hết để làm tài liệu dạy - học cho bậc đại học ngành Răng Hàm Mặt; sách cũng được dùng cho các bậc học sau đại học và làm tài liệu tham khảo về những vấn đề mô phôi răng miệng cho bạn đọc quan tâm.

Mặc dù đã cố gắng trong việc biên soạn, nhưng trong lần xuất bản này, cuốn sách không thể tránh được những sai sót và khiếm khuyết, chúng tôi mong và xin cảm ơn mọi ý kiến đóng góp của quý đồng nghiệp, các bạn sinh viên và học viên. Chúng tôi xin chân thành cảm ơn các Giảng viên đã cộng tác biên soạn và Nhà Xuất Bản Y Học Chi nhánh Thành phố Hồ Chí Minh đã tạo điều kiện để cuốn sách này sớm được ra mắt bạn đọc.

TP. Hồ Chí Minh, Tháng 7 năm 2001
HOÀNG TỬ HÙNG

HƯỚNG DẪN SỬ DỤNG SÁCH

Cuốn “Mô Phôi Răng Miệng: Phôi học và Mô học răng và nha chu, ứng dụng lâm sàng” được trình bày thành 9 Chương, Phần đối chiếu thuật ngữ Việt – Anh và Phần câu hỏi tự lượng giá:

- Chương I: *Phôi-Mô học Răng Miệng đại cương*: Đây là chương trọng tâm của chương trình đại học, trình bày những qui luật và hiện tượng chung về phát sinh, phát triển của mầm răng, mô răng và mô nha chu; các hiện tượng mọc răng, thay răng và nhịp độ phát triển của bộ răng.
- Các chương từ II đến VIII: Lần lượt trình bày về sự hình thành, cấu trúc và chức năng của các mô răng và nha chu: *men răng, ngà răng, tuỷ răng, xê măng, dây chằng, xương ổ răng, nướu*. Mỗi chương được phân ra từ 2 đến 3 bài.
- Chương IX: *Ứng dụng lâm sàng*, trình bày một số vấn đề cần lưu ý trong thực hành nha khoa từ những hiểu biết cơ sở về phôi và mô học răng và nha chu.
- Mỗi bài đều có nêu *mục tiêu*. Tùy theo đối tượng, giảng viên có thể nhấn vào những mục tiêu cụ thể nhất định và/hoặc thêm, bớt khối lượng, mức độ cần đạt tới. Các mục tiêu đòi hỏi “thảo luận được” thường nhấn vào những vấn đề còn chưa được hoàn toàn sáng tỏ, còn nhiều ý kiến khác nhau hoặc những vấn đề người tham gia thảo luận cần có kiến thức tổng quát và mở rộng.
- Phần *Đối chiếu thuật ngữ Việt – Anh và Anh – Việt*: Nhằm giúp người đọc tra cứu một số thuật ngữ có thể còn chưa thống nhất trong cách chuyển ngữ sang tiếng Việt và để dễ dàng đối chiếu khi cần thiết.
- Phần *Câu hỏi tự lượng giá*: Cho mỗi bài, chúng tôi đưa ra một số câu hỏi chọn trả lời, để sinh viên có thể tự lượng giá trong quá trình học tập và tự học. (Trong quá trình học, cần chú ý đối chiếu phần mô tả bằng lời với các hình minh họa).
- Để giúp sinh viên, học viên sau đại học và người đọc tìm hiểu sâu hơn về một số vấn đề, trong sách có những phần dành *đọc thêm* (được ghi rõ hoặc là những phần in chữ nhỏ).

Để đáp ứng nhu cầu đa dạng của người dùng sách, chúng tôi cũng thực hiện *CD-ROM* bao gồm toàn bộ nội dung, kể cả hình ảnh (xin vui lòng liên hệ với các tác giả).

CHƯƠNG I

PHÔI - MÔ HỌC RĂNG MIỆNG ĐẠI CƯƠNG

